

HAVAYOLU TIKANIKLIĞINDA İLK YARDIM

Amaç ve Öğrenim Hedefleri

Amaç;

Katılımcılar hava yolu tıkanıklıklarında ilk yardım uygulamalarıyla ilgili bilgi, beceri ve tutum kazanacaklardır.

Öğrenim Hedefleri ;

- Kısmi hava yolu tıkanıklığının tanımını söyleyebilmeli.
- Tam hava yolu tıkanıklığının tanımını söyleyebilmeli.
- Kısmi ve tam hava yolu tıkanıklığının belirtilerini sayabilmeli.
- Yetişkin, çocuk ve bebeklerde kısmi hava yolu tıkanıklığında sırtı vuruyu öğrenim basamaklarına göre uygulayabilmeli.
- Yetişkin, çocuk ve bebeklerde tam hava yolu tıkanıklığında sırtı vuru ve karın/göğüs basısını öğrenim rehberi basamaklarına göre uygulayabilmeli.

Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Genel Bilgiler

Yabancı cisme bağlı hava yolu tıkanıklığı en yaygın görülen hayatı tehdit eden acil durumlar arasında yer alır.

- Hava yolu tıkanıklığı, hızlı ve etkili bir şekilde müdahale edilmezse solunum ve kalp durmasına neden olabilir.
- Bu yüzden aniden nefes alamadığını veya boğulduğunu belirten bir kişide, yabancı cisme bağlı hava yolu tıkanıklığı akla gelmelidir.
- Tıkanıklık gelişmiş kişi, cevap verebiliyorsa bu erken müdahale için bir fırsat var anlamına gelir.

Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Hava yolu tıkanıklığı karşımıza iki şekilde çıkabilir;

Kısmi Tıkanma; Yutulan veya hava yoluna kaçan yabancı cismin, hava geçişinde azalmaya neden olması sonucu ortaya çıkan tabloya verilen isimdir, az da olsa hava geçişi vardır.

Tam Tıkanma; Yutulan veya hava yoluna kaçırılan yabancı cismin hava geçişini tamamen engellemesi sonucu ortaya çıkan tablodur, hiç hava geçişi yoktur.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı Nedenleri;

Yetişkinlerde hava yolu tıkanıklığının en sık nedeni yabancı cisme bağlı hava yolu tıkanıklığıdır ve genellikle kişi yemek yerken veya içerken ortaya çıkar.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı için Risk Oluşturan Durumlar;

- Bilinç düzeyindeki azalma
- İlaç ve/veya alkol kullanımı
- Yutma ve öksürük reflekslerini etkileyen nörolojik bozukluklar (felç, bunama, kas hastalıkları gibi)
- Solunum sistemini etkileyen hastalıklar
- Yaşlılık

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı Belirti ve Bulguları

Kısmi Tıkanıklık Durumunda	Tam Tıkanıklık Durumunda
Kişi konuşabilir.	Kişi konuşma çabası içindedir, ancak konuşamaz. Sorulara baş hareketleriyle cevap verir.
Kişi kuvvetli öksürebilir.	Kişi öksüremez veya çok zayıf öksürmeye çalışır
Az da olsa nefes alabilir.	Nefes alamaz. Panik hâlinedir, acı çeker ve ellerini boynuna götürür. Evrensel boğulma işareti yapar.
Nefes alırken ısıklık sesi duyulabilir.	Yeterli hava alamadığını gösteren yüksek perdeli sesler çıkarabilir.
Tıkanıklığın devam etmesi halinde cilt mavimsi veya grimsi renge dönebilir.	Ciltte mavi veya grimsi görünüm vardır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

İlk yardım uygulamaları bilincin açık olup olmadığını ve tıkanıklığın kısmi veya tam olup olmadığına göre değişir.

- Bilinci açık olan ve öksürebilen bir kişi (öksürme; yüksek ve sürekli hava yolu basıncı oluşturduğundan ve yabancı cisim dışarı atılabileceğinden) öncelikle öksürmeye teşvik edilmelidir.
- Ancak tam hava yolu tıkanıklığının yaklaşık yüzde %50'si tek bir teknikle rahatlamaz. Bu yüzden sırt vuruları, karın basısı ve göğüs basılarının kombinasyonları şeklinde kullanılması başarı olasılığını arttırdığından dolayı tavsiye edilir.
- Aşırı şişman ve hamile kadınlarda ise göğüs basıları tercih edilmelidir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Kısmi Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Kişiye “**Boğuluyor musun?**” diye sorulur.
- “Boğuluyorum” diye cevap veriyorsa, kuvvetli öksürüyorsa ve nefes alabiliyorsa tıkanıklık kısmidir.
- Öksürmeye devam etmesi söylenir ve başka bir şey yapılmaz.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Kısmi Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Tam hava yolu tıkanıklığı gelişebileceğinden normal şekilde tekrar nefes alıncaya kadar kişi yalnız bırakılmaz.
- **Kişide yorulma ve öksürükte bir yetersizlik ortaya çıkarsa sırt vurularına başlanılır;**
- Kişinin yan tarafında ve biraz arkasında durulur.
- Kişinin göğsü bir elle desteklenir ve öne doğru eğilmesi sağlanır. İlk yardımcı diğer elinin topuğuyla kişinin sırtına kürek kemiklerinin arasına yönü ileri doğru 5 (beş) defa sert şekilde vurulur.
- Cismin çıkıp çıkmadığı ve kişinin tekrar nefes alıp almadığı kontrol edilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Kısmi Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Ağız içinde görünen bir yabancı cisim varsa, katı bir cisimse ve çıkarılabileceğinden emin olunabiliyor ise parmak süpürme hareketi ile tek hamlede çıkarılmaya çalışılır.
- Ancak emin olunamıyorsa dokunulmaz ve rastgele parmak süpürme hareketi kullanmaktan kaçınılır.
- Kişinin solunum ve öksürüğü belirgin şekilde zayıflarsa ya da kaybolursa ve morarma saptanırsa **tam hava yolu tıkanıklığı** olarak kabul edilir ve derhal buna göre müdahale edilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Kişide hava yolu tıkanıklığı doğrudan tam tıkanma şeklinde de ortaya çıkabilir. Bu durumda kişinin bilinç durumunu değerlendirilir ve ona göre müdahale edilir.

Eğer Kişi Bilinçliyse;

- Kişiye “**Boğuluyor musun?**” diye sorulur. Cevap veremiyor, öksüremiyor veya zayıf öksürüyor, mücadele ediyor ve nefes alamıyorsa tam hava yolu tıkanıklığı söz konusudur.
- Hemen sesli bir şekilde seslenilir ve yardım istenilir.
- Yardım çağrısına karşılık veren birisi olursa 112 acil yardım numarasını araması istenilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Yardım çağrısına karşılık veren birisi yoksa 112 acil yardım numarası aranır ve arama sırasında mümkünse telefonun hoparlörü açılarak telefondaki sağlık görevlisinin direktifleri dinlenir.
- Yardım çağırma ve ilk yardım basamakları eş zamanlı olarak yürütülür.
- Kişiye karın basısı uygulanır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Karın Basısını Etkili Olabilmesi İçin;

- Kişinin arkasında durulur ve her iki kol da karının üst kısmına yerleştirilir.
- Kişi öne doğru eğilir.
- Bir elini yumruk yapılır ve yumruğun başparmak tarafı göbek deliği ile iman tahtasının ucu arasına yerleştirilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bu eli diğerk eli ile kavrar ve yumruk sıkıca içeri (kendinize doğru) ve yukarı doğru keskin bir şekilde çekilir.
- Bu işlem 5 (beş) defa tekrarlanır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Tıkanıklık hala devam ediyorsa, 5 (beş) karın basısı ile 5 (beş) sırt vurusuna dönüşümlü olarak devam edilir.
- Cisim çıkıncaya veya kişi bilincini kaybedinceye kadar bu işlemler tekrarlanır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Aşırı Şişman (Obez) Yetişkinler ve Hamile Kadınlar İçin;

Karnını kuşatamadığınız aşırı şişman yetişkinler ve hamileliğin geç (20. hafta ve sonrası) dönemlerinde karın basısı yerine göğüs basısını kullanılır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Göğüs Bası Uygulaması;

- Kişinin arkasında durulur, kollar koltuk altına yerleştirilir ve göğüs sarılır veya kuşatılır.
- Bir el bir yumruk yapılır ve yumruğun başparmak tarafı göğüs kemiğinin (iman tahtasının) alt yarısına yerleştirilir.
- Yumruk diğer el ile kavranır.
- Yumruk hızlı bir hareketle kendine doğru çekilerek hızlı bir içe doğru itme kuvveti verilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Göğüs Bası Uygulaması ;

- Cisim çıkıncaya veya kişi bilincini kaybedinceye kadar bu işlemler tekrarlanır.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Hasta Bilinçsiz Hale Gelir veya Bilinçsiz Halde Bulunursa;

Hem kısmi hem de tam hava yolu tıkanıklığında kişi bilincini kaybedebilir.

Bu durumda;

- Bilinçsiz kişi dikkatlice yere yatırılır.
- Etrafta bulunan kişilerden yardım istenilir.
- 112 acil yardım numarası hala aranmamış ise aranması istenilir.

Yetişkinlerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Hasta Bilinçsiz Hale Gelir veya Bilinçsiz Halde Bulunursa ;

- Yardım çağrısına karşılık veren birisi yoksa 112 acil yardım numarası aranır ve arama sırasında mümkünse telefonunun hoparlörü açılarak telefondaki sağlık görevlisinin direktifleri dinlenir.
- Yardım çağırma ve ilk yardım basamakları eş zamanlı olarak yürütülmelidir.
- Temel Yaşam Desteğine başlanılır.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı Nedenleri;

Çocuklarda yemek yerken gıdaya bağlı veya bozuk para ve küçük oyuncaklar gibi gıda dışı maddelerle hava yolu tıkanıklığı oluşur.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı Belirti ve Bulguları;

Çocuklarda oyun oynarken ya da yemek yerken aniden başlayan;

- Öksürük
- Öğürme
- Boğulma
- Nefes alamama
- Hırıltının ortaya çıkması hava yolu tıkanıklığını düşündürmelidir.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

1 (bir) yaşından büyük çocuklarda hava yolu tıkanıklığında uygulanan ilk yardım uygulamaları yetişkinlerle aynıdır.

Kısmi Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım;
Yetişkin uygulama basamaklarına göre yapılır.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı

Çocuklarda Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Bilinç durumu değerlendirilir ve ona göre müdahale edilir.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı

Çocuklarda Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Çocuğun bilinci açıksa;

- Uygulama yetişkin bölümünde anlatıldığı şekilde yapılır.

Çocuklarda Hava Yolu Tıkanıklığı

Çocuk Bilinçsiz Hale Gelir veya Bilinçsiz Halde Bulunursa;

- Çocuk dikkatlice yere sırtüstü yatırılır.
- Hemen yakındakilere seslenilir ve yardım istenir.
- Yardım çağrısına karşılık veren birisi olursa 112 acil yardım numarasının aranması söylenir
- Yardım çağrısına karşılık veren birisi yoksa 112 acil yardım numarası aranır ve arama sırasında mümkünse telefonunun hoparlörü açılarak telefondaki sağlık görevlisinin direktifleri dinlenir.
- Yardım çağırma ve ilk yardım basamakları eş zamanlı olarak yürütülür.
- Temel Yaşam Desteğine başlanılmalıdır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Bebekten kastedilen 1 (bir) yaş altındaki çocuklardır (29 gün-1 yaş).

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı Nedenleri;

Bebekler gıda başta olmak üzere küçük oyuncak ve cisimleri solunum yoluna kaçırabilirler. Bebeklerde keşfetme merakı ile ellerine geçirdikleri cisimleri ağızlarına sokmaları ile hava yolu tıkanıklıkları görülebilir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı Belirti Ve Bulguları

Bebek yemek yerken, oyuncaklarla oynarken veya evin içinde emeklerken aniden nefes almakta zorlanırsa büyük ihtimalle yabancı cisim yutmuştur.

- Bebeklerde hava yolu tıkanıklığını anlamak yetiştikine göre daha zordur. Konuşma yetisi ve tıkanma sonrası yetişkinler tarafından ortaya konan beden hareketlerini bebeklerde görmek mümkün değildir.
- Bu nedenle, meydana gelen tıkanıklığı anlayabilmek için bebeğin göğüs ve karın hareketlerini izlemek, ağız ve burundan nefes alıp verme ile oluşan hava akımını dinlemek ve hissetmeye çalışmak gerekmektedir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Kısmi Tıkanıklık Durumunda	Tam Tıkanıklık Durumunda
Zorlanarak nefes alma	Öğürme
Öksürme (boğuluyormuşçasına devam eden)	Öksüremez
Ağlama	Ağlayamaz
Yaşıyla uyumlu sesler çıkarma	Ses çıkaramaz
Korku, heyecan ve panikle el kol hareketleri yapma, çırpınma	Yanıt vermez/veremez
Öğürme	Rengi morarmaya başlar

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Bebeklerde Tam Tıkanıklık Durumunda;

Bebeklerde hava yolu tıkanıklığında ilk yardım;

İlk yardım uygulamaları bilincin açık olup olmadığına ve tıkanıklığın kısmi veya tam olup olmadığına göre değişir.

Kısmi hava yolu tıkanıklığında ilk yardım;

- Bebeğin kendi kendine solumasına ve öksürmesine izin verilerek takip edilir.
- Bebek kucağa alınarak başı yükseltilip ya da gazını çıkarıyormuş gibi omuza yaslanır ve kendi çabası ile yabancı cismi çıkarması beklenir.
- Kısmi hava yolu tıkanıklığında sırt vuruları ve göğüs basıları gibi aşırıya kaçan yaklaşımlar, istenmeyen ciddi sonuçlara neden olabilir ve hava yolu tıkanıklığını kötüleştirebilir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım;

Bilinç durumu değerlendirilir ve ona göre müdahale edilir.

Bebeğin bilinci açıksa;

- Hemen yakındakilere seslenilir ve yardım istenir.
- Yardım çağrısına karşılık veren birisi olursa 112 acil yardım numarasının aranması söylenir.
- Yardım çağrısına karşılık veren birisi yoksa ilk yardımcı 112 acil yardım numarası aranır.
- Arama sırasında mümkünse telefonunun hoparlörü açılarak telefondaki sağlık görevlisinin direktiflerini dinlenir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Yardım çağırma ve ilk yardım basamakları eş zamanlı olarak yürütülür.
- Sırt vurusuna başlanılır.
- İlk yardımcı bebeğin düşmesini önlemek için ve yabancı cismin çıkarılmasına yardımcı olmak için oturur veya diz çökmüş pozisyonda iken uyluklarından destek alır.
- Bebeğin yüzü yere bakacak ve başı gövdesinden daha aşağıda olacak şekilde ön kol boyunca yatırılır.
- Bu esnada bebeğin başı aşağı ve yüz üstü pozisyonda olmalıdır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bir elin başparmağını alt çenenin bir yanına ve aynı elden bir veya iki parmağını çenenin diğer tarafındaki aynı noktaya yerleştirerek bebeğin başını destekler.
- Baş desteği yaparken çenenin altındaki yumuşak dokular sıkıştırılmamalı, boğazına baskı yapılmamalı ve bebeğin ağzı kapatılmamalıdır.
- Boşta bulunan avucun tabanı ile bebeğin kürek kemikleri arasına aşağı ileri yöne doğru 5 (beş) defa sert sırt vurusu yapılır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Cisim hala çıkmadıysa ilk yardımcı bebeği diğer kolu üzerine sırt üstü ve başı hafif aşağıda olacak şekilde tek hamlede çevirir.
- Çevirme işlemi sırasında sırt vurusu yapılan el bebeğin başının arkasına yerleştirerek başı desteklenir.
- Cismin çıkıp çıkmadığını ve bebeğin rahatça nefes alıp alamadığını kontrol edilir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Cisim görünüyorsa, katı bir cisimse ve çıkarılabileceğinden emin olunur ise parmak süpürme hareketi ile tek hamlede almaya çalışılır. Ancak emin olunamıyorsa dokunulmamalı ve kesinlikle arkaya doğru itmemelidir. Rastgele parmak süpürme hareketini kullanmaktan kaçınılmalıdır.
- Hava yolu tıkanıklığını gidermek için 5 (beş) defa uygulanan sırt vurusu başarısız olursa, 5 (beş) defa olacak şekilde **göğüs basısı** yapılır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Bebek baş aşağı ve sırtüstü pozisyonda olmalıdır.
- Meme çizgisinin yaklaşık bir parmak altında bebeğin göğüs kemiğinin (iman tahtası) ortasına iki parmak (işaret ve orta parmak) yerleştirilir.
- Göğüs ön arka çapının yaklaşık üçte biri kadar çökmeye neden olacak şekilde göğüs basısı yapılır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

- Göğüs basıları Temel Yaşam Desteğindeki basılara benzer ancak daha keskin ve daha yavaş bir hızda, içeri ve yukarı doğru itilerek yapılmalıdır.
- Göğüs basısı peş peşe 5 (beş) defa tekrarlanmalıdır.
- Yabancı cismin çıkıp çıkmadığını kontrol edilmelidir.
- Yabancı cisim çıkana kadar ya da bebek bilincini kaybedene kadar 5 (beş) göğüs basısı ve 5 (beş) sırt vurusu dönüşümlü olarak yapılmaya devam edilmelidir.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

Tam Hava Yolu Tıkanıklığında İlk Yardım

Bebğin Bilinci Kapanırsa veya Bilinci Kapalı Halde Bulunursa;

- Bebek yere veya sert ve güvenli bir yüzeye yatırılır.
- 112 acil yardım ekibi hala gelmediyse veya aranmamışsa hemen aranır veya aratılır.
- 112 acil yardım numarası aranır ve arama sırasında mümkünse telefonunun hoparlörü açılarak telefondaki sağlık görevlisinin direktifleri dinlenir.
- Yardım çağırma ve ilk yardım basamakları eş zamanlı olarak yürütülür.
- Temel Yaşam Desteğine başlanılır.

Bebeklerde Hava Yolu Tıkanıklığı

DİKKAT!!!

Yetişkin çocuk ve bebek tekrar normal nefes alsa bile en yakın sağlık kuruluşuna acilen ulaşması sağlanmalıdır. Çünkü yabancı cisim üst ya da alt solunum yollarında kalabilir ve istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına yol açabilir.